

vo samo naravnost narekuje. Upam, da bo to storil kdaj drugič. Ob morebitni primerjavi z današnjim stanjem.

Delo Matjaža Barba dokazuje, da je razsežnosti, ki se navezujejo na glasbo (glasbene dejavnosti), toliko, da je za njihovo razumevanje potrebno uporabiti zelo široko paleto različnih pristopov. Dovolj kompetentno transdisciplinarno spogledovanje z zgodovino, sociologijo in "kulturologijo"⁴ kaže na širino, s katero moramo opazovati glasbene fenomene (in dejavnosti). V tem smislu je pričujoče delo odličen nastavek za kasnejše poglobljene analize, ki se ne bodo več vrtele okoli sintagme "slovenska glasbena zavest", temveč v bolj oprijemljivem smislu okoli povsem konkretnih "manifestacij te zavesti". Še posebej pomemben je prikaz – ne ravno zavidljivega – mesta/položaja, ki ga zaseda glasba znotraj (ožje pojmovanih) kulturnih (umetniških) dejavnosti na Slovenskem skozi analizo stanja v različnih segmentih (celo v smislu varovane kulturne dediščine!).

A naj vseeno zaključim s pripombo, ki nikakor ne zmanjšuje pomena dela samega (ki pač – kot diplomatska naloga – v prvi vrsti pomeni odskočno desko za avtorjevo delo v prihodnje). Ob morebitni širitvi pogleda na vse manifestacije glasbene/ih dejavnosti na Slovenskem bi ob preseganju objektivističnega osrediščenega "pogleda" avtor morebiti lahko uporabil "razsrediščen" pogled in ob tem ne bi več pomagal prikrivati dejstva, da je tudi tokrat uporabljeni "objektivni pogled" pisca (in – upam si trditi – stroke, s katero opazuje) izrazito subjektiven.

Rajko Muršič

Opombe:

¹ Prav takšno pa je bilo iniciativno vprašanje, ki so si ga muzikologi zastavili na posvetu leta 1987: "Razkroj slovenske glasbene zavesti?".

² Ob kompetentni analizi stanja avtorja včasih vendarle zanese in se zaplete v vrednostne sodbe, kot na primer: "Splošno lažje pristopne /zvrsti/, ki jih uporabljamo kot zvočno ozadje, postajajo zaradi močne zvočne onesnaženosti našega okolja že kar fiziološka potreba živčnega vsakdana, hkrati pa so tudi finančno krepkejše. Družbena kulturno-politična podpora, ki so je deležne, le še bolj destabilizira obstoječe razmere. 'Resna' glasba, ki je v komunikacijskem procesu veliko bolj zahtevna, izgublja vedno več svojih pozicij. Jenjanje njene moči grozi, da bo kar povsem izginila" (str. 41).

Kot vemo, je mogoče kaj povedati tudi v zagovor nasprotni strani: prav ekspanzija popularne glasbe (in radikalno večja potrošnja glasbe kot kdajkoli prej) je povzročila večje zanimanje za klasično, moderno in celo staro glasbo. Tudi bistveno več otrok obiskuje glasbene šole ali igra kakšno glasbilo.

³ Ta razdelek je daleč najšibkejši – rekel bi kar "fouš" – part sonate na temo "slovenske glasbene zavesti". Že uporaba termina "zabavna" vs. "resna" glasba pove vse (čeprav ji – glede na nemško U-musik – ni mogoče povsem odrekat legitimitnosti).

⁴ Ob tem, da so po mnenju Katarine Bedina sociologija, filozofija in kulturologija pri nas "še vedno pomanjkljivo razvite discipline" (zavitek knjige), bi me kot filozofa in kulturnega antropologa (torej vsaj deloma "kulturologa") zanimalo, kaj so to, recimo, "družbene podmnožice (slovenskega naroda" (str. 9), kakšna je razlika med "določenim subjektom, Slovenci" in narodom kot določenim "časovno-prostorskim nadsubjektom" (str. 9), dobrodošla bi bila tudi jasnejša opredelitev "subjektivitete naroda" za razliko od "subjektivitete pripadnikov naroda" (str. 9).

Platon

HARMID Zbirka Znamenja

Založba Obzorja,
Maribor 1994

110 str., cena: 1.699 SIT

Če vas jutraj, ko vstanete, boli glava, si prepisite Sokratovo molitev. To je pravo zdravilo poleg dobrih besed ali pogovorov. Zakaj? Dobro besedovanje po Sokratu spodbuja nastajanje razumnosti v duši, ki je pogoj za zdravje celotnega telesa. Sokrat graja grške zdravnike, češ da zanemarjajo najpomembnejši del telesa, dušo. Tuji, traški zdravniki so tisti, pravi, ki znaajo upoštevati telo celoto. Sokrat v tem humoristično obarvanem dialogu nastopa kot zdravnik za dušo. Po spletu okoliščin se znajde v vlogi zdravnika prelepega Harmida. Vse se prične kot pretveza za razgovor z lepotcem, ki je še včeraj potožil stricu Kritiji o jutranjem glavobolu. Sokrat je na začetku kot običajno zmeden, razlog za to je manj tipičen: videl je notranjost plašča (Harmidovega) in komaj odgovori na vprašanje o tem, kakšno bi bilo zdravilo za glavo. Odrvrne, da je zdravilo molitev, in s tem se zaplete v pogovor, ki kaj hitro postane razprava o razumnosti. Zdravilo namreč ne "prime", ne pomaga, če razumnost še ni prisotna v zadostni meri; najprej je potrebna molitev in kot ta molitev se izkaže majevtični postopek. Kot običajno nastopijo poskusi definicije razumnosti:

1. je urejena in umirjena dejavnost vsega (str. 14)
2. je sram (str. 17)
3. je ukvarjanje z lastnimi stvarmi (str. 18)
4. je dejavnost dobrega (str. 22)
5. je spoznavanje samega sebe (str. 23)

Ko Sokrat ovrže tretjo definicijo, nastopi Kritija, ki jo zagovarja namesto Harmida. Zdaj Kritija sodeluje v očiščujočem pogovoru in stopi na mesto "vseveda", ki mu Sokrat mora pokazati, da pravzaprav ne ve tistega, o čemer je prepričan, da ve. Kritija postane zdravljeni. Z njim pride Sokrat do problema samonanašanja; razumnost je edina od znanosti, ki je znanost o drugih in o sami sebi (str. 25).

Eno pomembnejših vprašanj je, kaj je razumneje:

- vedeti to, kar veš, in ne vedeti tega, česar ne veš, ali
- vedeti, kar veš in česar ne veš.

V zvezi s tem se razvije prelepa in brezčasna misel: "Za ljudi bi bilo neko veliko dobro, če bi vsakdo med nami delal to, kar zna, česar pa ne zna, bi prepustil drugim, ki znajo" (str. 36).

Sokratu je vendarle uspelo prepričati sogovorce o tem, da je najbolje vedeti to, kar veš, in to, česar ne. Morda pa je razumnost znanost znanosti, vendar se sogovorniki ne morejo odločiti, ali je možna ali ne. Zadnje se zavstavi vprašanje o koristnosti razumnosti: Ali je lahko koristna, če ne proizvede nobene koristi? Kako je lahko nekoristno nekaj, kar je najodličnejše? Sokrat se odreče končni definiciji razumnosti in spregovori v zafrkljivem tonu, da lepi Harmid ne bo imel v življenju koristi od svoje razumnosti. Sokrat zatrdno ve le to, da je razumnost neko dobro, ki ti omogoča, da si srečen. Treba je le pogledati, ali jo imaš, in lahko si srečen. Harmid je že popolnoma zmeden in ne ve, ali ima razumnost ali ne, saj je niti Sokratu ni uspelo definirati. Odloči se za molitev, dialog se izteče homoerotično; Harmid bi poslušal Sokrata, ki prebira molitve, dokler mu ne bo dovolj. Sokratu namreč.

Torej rešitve na koncu ni. Sokrat enkrat prizna, da govori neumnosti. Vso pot, ki so jo prehodili v dialogu, postavi pod vprašaj. Sogovornicem je uspelo le

zastaviti vprašanja in razbrati probleme, a konec je aporetičen.

Boris Vežjak je Harmida prevedel, napisal opombe in spremno študijo. Prevod je tekoč, vendar odseva zadrege začetnikov pri prevajanju, saj je ponekod kar preveč okoren in raje ostaja pri oblikah v izvorniku kot pa tistih, ki so v slovenščini običajnejše. Značilen primer je prepogosta raba participijev in pasiva, ki zveni malce arhaično in okorno. Druga pomanjkljivost je transliteracija, kjer prevajalec za označevanje črke *y* uporabi kar *u*. To je pri prečkovanju grških besed običajno pri dvoglasnikih (au, ou, eu), saj tu *y* izgovorimo kot *u*. Beseda *sophrosyne*, razumnost, se ne izgovori kot "sofosune", zato je pisava *y* upravičena in primernejša od *sophrosune*, kot piše Boris Vežjak. To sta edini dve pomanjkljivosti, ki odstopata od sicer odličnega dela. Zmotilo me je še nekaj, kar je le tehnične narave, namreč da dialog sploh ni videti dialog. Običajnih narekovajev, ki označujejo začetek in konec govora, v knjigi ni.

Spremni študiji Borisa Vežjaka ni kaj očitati. Zdi se mi odlična. Preko obnove petih poskusov definiranja razumnosti pride do postavitve znanosti kot možne definicije razumnosti, obravnava razmerje med *sophrosyne* in *elenchos*, osvetli problem samonanašanja znanosti v luči vprašanja utemeljitve filozofije in samozavedanja in doda sklepne misli. Temeljita študija poglobljeno obravnava in razlaga probleme, ki se izpostavljajo v dialogu, na pomoč pritegne mnenja vrste filozofov, ki so pisali o teh vprašanjih, in osvetljuje Harmidovo razmerje do drugih Platonovih spisov in do Aristotela.

Naj na koncu Borisu Vežjaku zaželim: še tako naprej in še bolje!
Darja Šterbenc

Janez Kranjc

LATINSKI PRAVNI REKI

Cankarjeva založba,
Ljubljana 1994
(Pravna obzorja 1)
398 str., cena: 3.150 SIT

in

Arthur Kaufmann

UVOD V FILOZOFIJO PRAVA

Cankarjeva založba,
Ljubljana 1994
(Pravna obzorja 2)
282 str., cena: 2.625 SIT

Še donedavno je veljalo – sodeč po izboru knjig na policah naših knjigarn –, da se je pravna stroka pri nas razvijala predvsem v smeri zadovoljevanja praktičnih potreb družbe po pravniški vednosti in po odgovorih na strokovna vprašanja. Z drugimi besedami, v času, ko so hitro nastajali pravni akti velikega pomena, je nastajala pravna literatura, ki je te akte predstavljala in komentirala, tega razvoja pa ni spremljala enakovredna javna prisotnost refleksij o pravu, nujno potrebnih za celovit dvig pravne kulture, brez katere izjave o prizadevanjih za uveljavljanje pravne države nimajo pravega smisla. V času nastajanja nove ustave nestrokovna javnost, z izjemo nekaterih publikacij, denimo zbornika *razprav* in temeljnih dokumentov *Varstvo človekovih pravic* ali *Leksikona prava*, obteženega z gesli in razlagami, ki so v tistem času izgubljali svojo referenčno realnost, skoraj ni imela ne tujih ne domačih knjig, ki bi jih lahko prišla v roke